Кір БУЛИЧОВ

ТЕРПІННЯ І ТРУД

Коля Широнін застряг у дверях вагону, і рибалки, які боялися, що потяг рушить, штовхали його в плечі і обурювалися. Коля притискував мотор до грудей, і той весь час норовив звалити його вперед. Рюкзак тягнув назад і врівноважував. Це ще можна було витерпіти, коли б не складений візок, на кшталт тих, з якими бабусі ходять по магазинах, але більший, вдосконалений. Візок висів через плече, хилив Широніна вліво і всюди застрягав.

Коли Коля опинився нарешті на крупному річковому піску, що вистилав майданчик перед складеною з колод будівлею станції, він довго стояв, похитуючись і намагаючись відновити рівновагу. Навколо літали в повітрі намети, байдарки, рюкзаки і спінінги, металися люди у ватниках, брезентових куртках і гумових чоботях. Потяг стоїть у Скатині хвилину, а з кожного вагону хотіло вийти чоловік по двадцять, не менше.

Відсапавшись, Коля розклав візок і прив'язав до нього мотор і рюкзак. Потяг поповз далі, неначе відсунулася театральна завіса. Замість зелених вагонів виявилося пологе, стікаюче до Волги поле, мальовничо уставлене купами дерев, селами з розкладеними поміж ними коричневими і салатними ковдрами весняних полів. Рибалки і туристи поспішали туди, за залізничну колію, до бази "Риболов-спортсмен", до води і далекого лісу. Коля не без зусиль підняв ручку візка і поволік його за собою в інший бік, уздовж полотна, до залізничного мосту, біля якого треба було скрутити в ліс, по берегу річки Хлопушки, до села Городище.

Дорога була нерівною, вона переривалася широкими брудовими перешкодами, посеред яких текли до Хлопушки каламутні струмки.

Візок загрузав на кожній переправі, Широнін, витягнувши його на сухе місце, сідав відпочити, а мимо пролітали на мотоциклах місцеві хлопці. По Хлопушці наввипередки з мотоциклами поспішали моторки, і Широнін на слух визначав, які на них мотори і що в моторах негаразд. На моторках стояли переважно "Вітерці", рідше на "казанках" ревли "Вихори". Річка була найпевнішим і найлегшим шляхом від станції до сіл, що стояли по Хлопушці, але у бабусі немає моторки, до того ж вона не знає, коли приїде Коля.

Широнін тягнув візок, мов стародавній раб камінь на будівництво піраміди Хеопса, і намагався думати про сторонні речі — наприклад, чому дорога стає все вужчою, що далі відходить від станції, хоча від неї немає ніяких відгалужень, або чому вода не хоче стікати вниз, до річки, а хлюпає під ногами. Або що скаже бабуся, коли він приїде. Вона його чекає, але зробить вигляд, що страшенно вражена, і з приводу такої радості вона може померти спокійно. Бабусі було сімдесят шість років три роки тому. Торік теж сімдесят шість...

Потім Широніну трапилася мілка на вигляд, але зрадницька калюжа, схожа на океанську западину Тускарору, візок завалився на бік, і мотор ледве не впав у воду. Довелося пожертвувати собою і залізти в багно мало не до пояса. Тоді Коля дав собі урочисту клятву, що, як тільки дотягне мотор до дому, відразу ж випробує його, замкне в повітку і ніколи в житті сюди не повернеться. Досить. Він намагався викрутити штани, і бура грузь потекла на черевики. Розумна людина, думав Широнін, не купує мотор невідомої марки і не мчиться стрімголов до води.

На другому березі Хлопушки було село Городище. Коля спустився до самої річки і крикнув. З того берега ніхто не відгукувався, хоча там якісь люди фарбували човен, а під великою вільхою біля лазні дрімали рибалки. Але врешті-решт Колю упізнав по голосу Сергій і перевіз на своєму човні. По дорозі Сергій встиг розповісти, що йому в Калініні зробили новий протез, Глущенки продали свій будинок, а Клава-бригадирша купила цуценя мисливської породи. Ще він запитав Колю,

як його успіхи в навчанні, чи й справді він відмінник, перший в школі. Коля зрозумів, що ці чутки, які порочать його, ширить у селі бабуся, і відповів, що успіхами не блищить, а вчитися йому залишилося ще рік і два місяці.

Бабуся вже чекала на березі і, побачивши Колю, замахала руками і сказала із сльозами, що не сподівалася дожити до такого щасливого дня, а зараз помре спокійно. Сергій допоміг донести до будинку мотор і запитав, якої він марки, і Коля відповів, що "Бурун".

— Не піде він у тебе, — несподівано сказав Сергій, хоча навряд чи міг чути про мотор, тому що той щойно з'явився у продажу.

— Чому? — здивувався Коля.

— А у Тимохіних учора один з Москви приїхав з таким самим. Лається сильно. Нюрчин син теж хотів їхати купувати, а я його відрадив.

Коля навіть трохи засмутився: він розраховував, що ніхто, окрім нього, не чув про такий мотор.

Бабуся слухала їх розмову і засмучувалася, тому що в цьому селі мотор був як до революції кінь. Хороший у тебе мотор, тебе поважають. А якщо мотлох купив, значить, ти не особливо розумний.

— Мотор цікавий, — сказав Коля спеціально, щоб заспокоїти бабусю. — Якщо хочете, потім проспект покажу. Гарантія сорок п'ять сил при вазі в двадцять кілограмів. Бензину бере менше, ніж "Вітерець".

— Не піде, — сказав Сергій, закурюючи.

— Ти нісенітницю не молоти, — строго сказала бабуся. — Тобі все одно, що мотор, що камінь. Все одно потопиш.

Цим бабуся натякала на те, що Сергій ще в минулому році, повертаючись з весілля, потопив у Волзі свій мотор.

Бабуся стала вірним союзником мотора "Бурун-45". Увечері вона дістала окуляри і прочитала весь проспект. Іноді вона переривала читання, тримаючи пальцем рядок, щоб не загубити, і ставила сторонні питання.

— Гроші батько дав? — питала вона.

— У мене ще із зими були, — відповідав Коля, розбираючи мотор і знімаючи заводське мастило. — І ще я велосипед продав. І батько, звичайно, допоміг.

— Правильно, — казала бабуся хвилин через п'ять. — Справа вартісна. Ти надовго?

— Завтра увечері поїду. У школу ж треба.

— Правильно, — говорила бабуся і знову починала ворушити губами, розбираючи складні слова.

— Дані у нього просто фантастичні, — сказав Широнін. Мотор лежав посеред кімнати на газетах, і його заводські чужі запахи потіснили мирні і теплі запахи будинку бабусі. — Але модель експериментальна. Доведеться помарудитись.

— Марудься, — відказала бабуся. — Ми всі, Широніни, уперті. А це що?

Вона дістала з проспекту декілька листків.

— Заводські анкети, — сказав Коля. — Через місяць я повинен послати звіт, як їх дітище трудиться. А через півроку ще один звіт. І список несправностей. Вони і самі дізнаватимуться. Адресу узяли, телефон.

— Значить, самі собі не довіряють, — сказала бабуся. — А грошей багато узяли?

— Сто вісімдесят. Недорого.

— Значить, по справедливості вирішили. А гарантія є?

— Гарантія — рік. Можна гроші назад отримати.

Наступного ранку Коля перетягнув мотор до човна. Він вирішив спочатку укріпити у човні транець. Від сусіднього будинку спустився чоловік у джинсах, витираючи руки ганчіркою.

— У вас, кажуть, теж "Бурун"? — запитав чоловік.

— А ви, напевно, турист з Москви? — сказав Коля.

— Так, — зітхнув чоловік у джинсах і поправив окуляри товстим коротким пальцем. — Новини тут розповсюджуються миттєво. Нам з вами не пощастило.

— Чому? Не ладнається з мотором?

— Не те слово, — сказав турист з Москви. — Це суцільний жах.

Потім турист всівся на колоду і мовчки спостерігав, як Коля обтісував дошку, прибивав її до човна, встановлював мотор і підливав у бак олію. Колі дуже хотілося, щоб у нього мотор завівся відразу і цим він

уразив би москвича. Йому здавалося, що москвич дивиться на нього поблажливо, як на хлопчиська. Укріпивши мотор, Коля сів у човен, відштовхнувся веслом від берега. Човен м'яко гойднуло. Зверху поспішала бабуся.

Мотор завівся відразу. Москвич навіть підвівся від здивування. Коля не поспішав. Він дав мотору гарненько покрутитися на холостих обертах. Він слухав, як стукає мотор, і звук йому не подобався. Але Коля не подавав вигляду, що турбується. І щойно він хотів перемкнути його на швидкість, як мотор заглух.

Коля довго смикав за шнур, навіть рука оніміла, але мотор більше не видав ні звуку. Москвич крикнув: "Я ж попереджав!" — і задоволений пішов, а бабуся стояла край води і переживала.

Коли увечері зайшов Сергій, щоб поговорити про політику, він побачив, що Коля сидить на підлозі, а навколо нього розкладені частини мотора. Широнін був неговіркий. Наразі він зрозумів одне — те, що мотор спочатку завівся, було чистим дивом. З мотором було щось принципово негаразд.

До Москви Коля виїхав з останнім потягом, добре ще, що Сергій підкинув до моста на моторці. Коля жалкував, що не зібрав мотор і не взяв із собою. Відвіз би в магазин, отримав назад гроші, і скінчена справа. У спорожнілому рюкзаку лежав лише карбюратор. Коля вже знав, що, раз він не відмовився від мотора відразу, тепер він його доб'є, він змусить його підкорятися, навіть якщо доведеться приїжджати сюди щосуботи і витратити на це половину канікул.

У наступну суботу Коля і справді повернувся в село. Коли він, приладнавши верстак на підвіконні, розпилював отвори під болти, які до цих отворів не підходили, хоча повинні були підходити, увійшов москвич. Він поводився як старий приятель, як товариш по нещастю.

— Це якийсь конструкторський виродок, — сказав він. — Його робили божевільні. Ви зі мною згодні?

Бабуся голосно зітхнула. Широнін зітхати не став, він сушив собі голову, як той божевільний добирався он до тієї шпонки? Може, у нього був пінцет завдовжки в п'ятнадцять сантиметрів з гачком на кінці?

— Туди я залізти не зумів, — сказав москвич, дихаючи Колі у вухо. — Це понад людські сили.

Москвич сидів до самого обіду, і нарешті бабуся сказала:

— Що це ви всі на чужий дивитеся. Свій-бо мабуть заіржавіє.

— Нехай іржавіє, — сказав москвич. — Відвезу назад. А ви?

— Ні, — сказав Широнін.

Він придумав, як зняти ту шпонку.

Наступної суботи Коля в село не приїхав. Він сидів у бібліотеці. Війна з мотором набула запеклого характеру. В ту мить, коли здавалося, що Коля прорвав чергову лінію оборони мотора, мотор встигав побудувати нові доти, і обидві сторони знов переходили до позиційної війни. Довелося серйозно зайнятися теорією. Коля набрав десятки зо два книг, мама переживала, що він нахапає двійок в останній чверті, а батько намагався допомогти, але толку було мало — він усе забув, чому його учили в інституті, а його уміння керувати іншими Коля не потребував. У школі Широнін поклав фізикові два питання, на які той не зміг відповісти, зате нагадав, що на носі річна контрольна. Загалом, жити було важко, але Коля не мав наміру відступати перед шматком мертвого металу.

Коли він за два тижні знов дістався до села, калюжі майже просохли, і через струмки можна було переступати, не замочивши підошов. Ліс став зеленим і непрозорим. Москвича не було, Сергій сказав, що він зібрав свій мотор і відвіз до Москви. Широнін вивалив з рюкзака книги і декілька виточених ним деталей і повів на мотор ще одну атаку. Бабуся вже звикла до того, що Коля приїжджає регулярно, і перестала говорити про смерть, а намагалася пристосувати Колю по господарству, і він, щоб не воювати на два фронти, скопав гряди і полагодив паркан.

Москвич з'явився в селі до вечора.

— Ви знаєте, молодий чоловіче, — сказав він, — вони навіть не стали сперечатися. Запропонували мені на вибір або "Вихор" з доплатою, або гроші. Я доплатив. І вам раджу.

— Спасибі, — сказав Широнін.

— Знаєте що, — сказав москвич, — ви ж варите суп із сокири.

— Мені відступати нікуди, — сказав Коля, оглядаючи кімнату, завалену книгами, кресленнями і металевими деталями.

Іспити Коля склав і відмовився від поїздки в альптабір, куди всі збиралися ще із зими. До цього часу мотор чинив опір з останніх сил. Москвич проводив дні на Волзі, куди його щоранку мчав звичайний і безвідмовний "Вихор". Сергій купив собі "Стрілу", а коли Коля ішов селом, з ним віталися з усмішками і жартували, що він будує літак.

В кінці червня з Москви приїхали Валюжанин і Таня з Еммою. Коля пригадав про те, що запрошував їх до себе, в найостаннішу мить, інакше б їм довелося тьопати до села пішки. Коля випросив моторку у Сергія і зустрів друзів на платформі.

— Ой, який ти засмаглий, наче кубинець, — сказала Емма.

— Тобі пасує жити в селі, — сказала Таня.

Вони привезли з собою каструлю м'яса для шашлика, всіляку зелень для приправи і московські новини: хто куди поїхав або збирається поїхати. Коля познайомив їх з бабусею і показав розібраний мотор, який не справив на друзів особливого враження, тому що Валюжанин типовий гуманітарій і поступатиме на філфак, а дівчатка цікавилися мотором лише як засобом пересування і вважали за краще ахати, побачивши бабусиних овечок або якусь квітку. Колі було навіть дивно, що такі звичайні речі викликають у них захоплення, його думки весь час поверталися до мотора, і, хоча він прагнув не показати цього друзям, Емма запитала його:

— Тобі з нами нудно? Нецікаво?

А це треба було розуміти: "Ти ставишся до мене не так, як узимку?"

— Ти помиляєшся, — сказав Коля.

Потім Коля відвіз друзів на острів, вони відшукали місце між туристськими наметами, смажили шашлики, купалися і співали пісні, і, можливо, навіть добре, що Коля відволікся, тому що, коли він стояв на платформі і махав рукою услід потягу, що відвозив гостей, він раптом здогадався, як зафіксувати перемикач реверсу.

— А ця, чорненька, — сказала бабуся, коли Коля повернувся додому, — вона приємна, вихована.

Бабуся чекала відповіді, щоб заглибитися в тему, яка завжди цікавить бабусь, але Коля буркнув щось і дістав інструменти. Якщо зробити міліметровий пропил...

Коля Широнін завершив боротьбу з мотором 12 липня. Укотре він укріпив його на транці. Бабуся навіть не вийшла до берега. Коля подивився на стежину від будинку до води, утоpовану за ці тижні. Потім відштовхнувся від берега веслом і почекав, поки його віднесе подалі від очерету, що вимахав у людський зріст.

Широнін завів мотор і, коли той прогрівся, увімкнув швидкість — човен слухняно осів кормою у воду. Човен гліссирував, піднімаючи хмару водяного пилу, мотор гудів тихо, упевнено і солідно, мов мотор легкового автомобіля, залізничний міст наближався, немов його притягали канатом, у вухах ревів вітер, і моторка Гаврилова, яку він обігнав, здавалося, стояла на місці.

— Ну ось, — сказав Коля мотору, — один-нуль на нашу користь.

Він не відчував торжества. І взагалі йому все набридло. Інші ходять по горах і засмагають, а він провів канікули у вигляді кустаря-одинака. Бабуся спочатку не повірила, а потім сказала:

— Ми, Широніни, жах які уперті.

Коли Коля вже повернувся до Москви, несподівано пролунав телефонний дзвінок.

— Тебе, — сказала мама підозріло. — Дуже милий жіночий голос.

Дуже милий жіночий голос сказав:

— Це Широнін, Микола Вікторович?

— Я, — сказав Коля.

— Вас турбують з магазину, в якому ви придбали мотор "Бурун-45". Ми не маємо від вас жодних відомостей. Скажіть, чи задоволені ви роботою мотора?

— Ще й як, — похмуро сказав Коля. — Велике спасибі за увагу.

Він повісив слухавку. Все ясно, вони отримали стільки скарг, що тепер весь завод віддають під суд за безголовість. Так їм і треба. Можна уявити, як зляться на завод продавці в магазині. Скільки їм усього довелося вислухати.

І тут-таки телефон задзвонив знову.

— Даруйте, — сказав все той же жіночий голос. — Нас роз'єднали. Ви упевнені, що ваш мотор працює?

— Так, — відповів Коля, вирішивши не жаліти бракоробів. — Але тільки тому, що я в ньому живого гвинта не залишив. Можете сміливо віддавати бракоробів під суд.

Жінка засміялася і сказала:

— Велике спасибі.

Через три хвилини подзвонив схвильований бас і попросив дозволу поглянути на мотор товариша М. Широніна.

— Ви також з магазину? — здивувався Широнін.

— Ні, — відповів бас.

— Із заводу?

— Можете вважати, що із заводу.

— Тоді врахуйте, — сказав Широнін твердо. — Мого мотора ви не побачите. Вас все одно судитимуть. І мені вас не шкода.

— Але я дуже прошу, — сказав бас.

— Та мій мотор на Волзі! — вигукнув Коля. — Що ж, мені пхатися три години на потязі, щоб принести вам задоволення?

— Колю! — крикнула мама з кімнати. — Як ти розмовляєш?

— Навіщо на потязі? — сказав бас. — Ви тільки скажіть нам адресу і дозвольте від вашого імені його оглянути. Якщо ж у вас є вільний час, то можете полетіти з нами на вертольоті.

— Що? На вертольоті? А ви мене не розігруєте?

— Навіщо нам це робити?

— Колю, вечеряти, — сказала мама. — Ти абсолютно розпустився за літо.

— Село Городище, — сказав Коля, — області Калінінської...

Він раптом повірив, що той бас не жартує, що у них і справді так погано все обернулося, що не шкода грошей на спеціальний вертоліт, щоб відшукати діючий мотор, "Бурун-45". Хай дивляться.

— Ось, — сказав він мамі не без гордості. — Від мого мотора залежить доля цілого заводу.

— Завтра вони медаль тобі дадуть, — сказала мама, яку серйозно турбувало, що Коля став таким грубим.

Назавтра вони прийшли до Широніних. Без медалі, але прийшли. Солідний товстун у великих окулярах і ще один, незрозумілого віку, весь скуйовджений.

— Ми хотіли б бачити Миколу Вікторовича, — сказав солідний товстун.

Батько, який відчинив двері, не зрозумів і поправив їх:

— Віктора Степановича.

— Ні, — сказав солідний товстун. — Миколу Вікторовича. Ви купували мотор "Бурун-45"?

— Колю, — покликав батько.

Коля стояв за дверима і все чув. Він відразу вийшов у коридор.

— Микола Вікторович? — запитав солідний товстун, ніяк не здивувавшись.

— Я. І я купував мотор "Бурун". А ви зі мною вчора говорили по телефону.

— Вірно, — сказав товстун і обернувся до скуйовдженого. — Що ж робитимемо?

Скуйовджений схилив голову набік і підморгнув Колі. Потім запитав:

— Тобі ніхто не допомагав?

— У чому? З мотором? Ні. Я б нікого і не підпустив — там голову зломиш.

— І правильно зробив, — сказав товстун. — Поїхали з нами.

— Даруйте, — сказав батько. — Я не зовсім розумію...

— Нам хотілося б, — сказав солідний товстун, — щоб ваш син побував на нашому експериментальному виробництві.

Коля ледь не сказав уголос: "Їм моя консультація потрібна", але утримався, щоб не здатися хвальком.

Мама з кухні сказала буденним тоном:

— Пробачте, що я до вас не вийшла, я цибулю ріжу. Тільки щоб до вечері бути удома.

— Постараємося, — сказав скуйовджений батькові. — Спасибі за сприяння, — хоча неясно було, в чому полягало сприяння батька.

Внизу чекала "Волга", товстий сів попереду, з шофером, а другий влаштувався на задньому сидінні поряд з Колею. Коля виглянув у вікно, йому закортіло, щоб цілком випадково повз будинок пройшла Емма і запитала б його: "Ти куди, Широнін? Завтра ж твір". А він відповів би недбало: "Треба заїхати на один завод, ось за мною машину прислали". Ну, зрозуміло, якби Коля йшов з авоською в магазин за молоком, він зустрів би двадцять знайомих. А коли за тобою присилають "Волгу", то всі неначе крізь землю провалюються.

— Слухай, Колю, — сказав скуйовджений, — а чим тобі не сподобався наш фірмовий конденсатор? Ти навіщо радіотехнічні поставив?

Коля вернувся з небес на землю. "Багато ще в мені хлоп'яцтва, — подумав він з деяким осудом. — З тобою розмовляють як з серйозною людиною, а ти думаєш казна про що".

— А вам ваші фірмові конденсатори подобаються? — запитав Коля у скуйовдженого, зробивши наголос на слові "фірмові". — Теж мені, фірма.

Скуйовджений реготнув, а товстун обернувся з переднього сидіння і запитав:

— Широнін, я хотів покласти питання, чи хороша у вас успішність у школі?

Питання до справи не стосувалося і Колі не сподобалося.

— Успішність як успішність, а що?

— Має прямий стосунок, — сказав товстун. — Сподіваюся, ви не вводите мене в оману.

— А навіщо вводити?

— Бувають різні варіанти, — загадково сказав товстун і відвернувся.

Завод розташовувався в Черьомушках, у будівлі, де було багато скла і алюмінієвих конструкцій. Широніна провели до великої кімнати, схожої на хол у санаторії. Біля стіни стояли крісла, а посередині — різнобарвний килим.

— Зачекай, Колю, — сказав скуйовджений. — І познайомся поки.

У кріслах сиділи ще двоє чоловіків. У них був нудний вигляд, мов на прийомі до зубного лікаря. Коля сів поряд з худим кошлатим чоловіком, до самих очей зарослим чорною бородою.

— Широнін, — сказав він.

— Туманян, — відповів бородань, — ви також стосовно мотора?

— І що він їм здався? — відповів третій чоловік, зовсім літній, років сорока, не менше, в модному костюмі і краватці-"метелику". — Й так витратив на нього всю відпустку.

І тут до кімнати увійшли скуйовджений, товстун і незнайомий старий у синьому халаті.

— Здрастуйте, — сказав старий високим голосом. — Я радий вас бачити. І сподіваюся, що ми порозуміємося. — Потім він обернувся до товстуна і запитав тихіше, показуючи очима на Колю: — А це Широнін?

— Так, — відповів товстун, ніби Широнін був винен у всіх страшних гріхах.

— Ну-ну, — сказав старий весело і всівся в крісло.

— Я, — продовжував старий, — тобто академік Беккер, Сергій Петрович і мій друг професор Столяров, — він указав на скуйовдженого, — запросили вас сюди тому, що саме ми винайшли мотор "Бурун-45".

Академік зробив паузу і подивився на гостей, немов чекав, що вони накинуться на нього з прокляттями. Але гості мовчали і нічого не розуміли.

— Питань немає? — запитав Беккер. — Чудово. Ви всі стримані і вперті люди. Отже, я повторюю, що ми винайшли мотор-казку, мотор завтрашнього дня. І за домовленістю з торгівельними організаціями пустили його у продаж. Ми продали вісімнадцять тисяч шістсот дешевих моторів "Бурун". Так от, на сьогодні в магазини повернено вісімнадцять тисяч п'ятсот дев'яносто шість моторів. Один мотор утоплений з горя його господарем. Три мотори приведені власниками до ладу і відмінно працюють. Про що це свідчить?

Відповіді не надійшло.

— А свідчить це про те, що мотор ми винайшли нікуди не придатний. Потенційно — це чудова машина. На практиці довести його до робочого стану неможливо. І щоб не було випадковостей, про це потурбувався весь наш інститут. Я не жартую: мотор запустити не можна, хоч він і найкращий з човнових підвісних моторів, що існують сьогодні.

— Тепер я нічого не розумію, — зізнався Туманян.

— А ми розуміємо. Ми розуміємо, що серед тисяч людей, більша частина яких любить техніку і наділена сміливістю, щоб купити абсолютно незнайому марку мотора, знайшлися троє людей, які настільки нелогічно влаштовані і наполегливі, що не погодилися з логікою і привели мотори у відмінний стан.

— То навіщо? — зважився запитати Коля.

— Я відповім. Тільки спочатку поясню, чому ми вибрали для нашого експерименту саме човновий мотор. Могли б зробити автомобільний. Але ж якби ми забезпечили такими виродками, скажімо, партію "Запорожців", їх власники вирушили б у майстерні, а звідти мотори відразу ж повернулися б до нас. Власники човнових моторів займаються своєю справою далеко від міст, у вільний час, наодинці. Вони знають, що їх мотори вередливі і вимагають особистого, гуманного відношення.

Водники звикли покладатися на себе, тому що, якщо мотор заглохне в десяти кілометрах від населеного пункту, мало шансів, що мимо проїде добрий умілець і все за них зробить. Саме тому човновий мотор — ідеальний полігон для вишукування і випробування технічних талантів. Наш експеримент удався. Він коштував державі дуже дорого, але сподіваюся, що ви окупите наші витрати.

— А я гадав, вас судити будуть, — сказав Туманян.

— То що ж далі? — запитав Коля.

— Далі що? З Туманяном і Пісковським, — академік кивнув у бік літнього чепуруна, — все ясно. З сьогоднішнього дня вони зараховуються в наш інститут, Ми починаємо працювати над новим універсальним двигуном, який, на жаль, винайти неможливо. Всі ви пройшли випробування на моторі "Бурун" і витримали його.

— Але як же... — почав Туманян.

— Все узгоджено, — відповів академік. — Навіть ваша дружина згодна. Що стосується Пісковського...

— А що про мене казати, — посміхнувся літній чепурун. — Я все життя мріяв зайнятися неможливою справою.

— Найважче з Колею Широніним, — сказав солідний товстун, який виявився заступником академіка по господарській частині. — У нього попереду десятий клас.

— А він не винен, що молодший від нас всіх, — запротестував професор Столяров. — Він вчитиметься і працюватиме. Адже Широніни уперті.

Коля здогадався, що Столяров їздив у Городищі і почув ці слова від бабусі.

— Вже напевно, це буде не важче, ніж лагодити "Бурун", — сказав Коля.

— Гарантую, що важче, — серйозно відказав академік.

© БУЛЫЧЕВ К. Люди как люди. — М.: Молодая гвардия, 1975. — 288 с. — (Б-ка советской фантастики).

© ГЕНИК Віталій, переклад з російської, 2008.